

การประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งานของผู้ใช้สวนธรรม กรุงเทพมหานคร Post Occupancy Evaluation of Wanadham Park Bangkok

อศันย์ แก่นจันทร์^{1*} และ อลิศรา มีนะกนิษฐ¹
Asanai Kanjan^{1*} and Alisara Menakanit¹

Abstract

Post occupancy evaluation of parks that provided meditation areas: a case study of Wanadham Park aimed to 1) evaluate post occupancy satisfaction of users, 2) propose suggestions for improvement and 3) propose guidelines for other parks that also provide meditation areas. The research divided population into 2 groups: 1) those who used the park area as well as the meditation area and 2) those who used only the park area. The evaluation criteria of the park included safety, aesthetics, convenience, good maintenance and utilization that complied with design's objective. The evaluation criteria of the meditation area included safety and services. The results showed that from 40 sub-criteria, users were most satisfied 2.5%, satisfied 32.5%, moderately satisfied 45% and least satisfied 20%.

Keywords : Satisfaction, Dharma park

---

¹ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900
Interdisciplinary Graduate Program in Landscape Architecture, Graduate School, Kasetsart University, Bangkok 10900,
Thailand

รับเรื่อง : เมษายน 2559

รับตีพิมพ์ : พฤษภาคม 2559

* Corresponding author : morekul8@hotmail.com

บทคัดย่อ

การประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งาน (Post Occupancy Evaluation) สวนสาธารณะที่มีการจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิ กรณีศึกษาสวนวรรณธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินความพึงพอใจหลังใช้บริการของผู้ใช้สวนวรรณธรรมซึ่งเป็นสวนสาธารณะที่มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิอยู่ร่วมกัน 2. เสนอแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง และ 3. เพื่อใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการออกแบบสวนสาธารณะที่มีการจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิอยู่ร่วมกันในที่อื่น ๆ ต่อไป งานวิจัยนี้ได้แบ่งกลุ่มผู้ใช้บริการออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ส่วนกลางร่วมกับพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิ และ กลุ่มผู้ใช้พื้นที่สวนส่วนกลางเพียงอย่างเดียว หัวข้อการประเมินสำหรับพื้นที่ส่วนกลางประกอบด้วย ความปลอดภัย ความสวยงาม ความสะดวกที่ได้รับบริการ การดูแลรักษาที่ดี และการใช้งานตามวัตถุประสงค์ของการออกแบบ สำหรับพื้นที่ที่รองรับกิจกรรมทางสมาธิประเมินในหัวข้อ ความปลอดภัย และการใช้บริการ รวมทั้งสิ้น 40 ประเด็นย่อย ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่ผู้ใช้พึงพอใจมากที่สุดมี 2.5% ประเด็นที่ผู้ใช้พึงพอใจมากมี 32.5% ประเด็นที่ผู้ใช้พึงพอใจปานกลางมี 45% และประเด็นที่ผู้ใช้พึงพอใจน้อยมี 20%

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ สวนธรรมะ

คำนำ

ศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย (ศปท.; Provincial Thailand Dharma Retreat Coordination Center, 2009) พบว่า ปัจจุบันมีสถานปฏิบัติธรรมเกิดขึ้นจำนวนมากกว่า 1,000 แห่งทั่วประเทศโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ มี 44 แห่ง ตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่พระพุทธศาสนาโดยรวม นอกจากนี้ยังมีสถานปฏิบัติธรรมที่จัดตั้งขึ้นนอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นอีกหลายแห่งทั่วประเทศที่มีการจัดฝึกอบรม เพื่อตอบสนองความสนใจในกิจกรรมทางสมาธิ เช่น เสถียรธรรมสถาน มูลนิธิพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สถานปฏิบัติธรรมบ้านพาณิชย์สกุล และสวนโมกข์ กรุงเทพฯ เป็นต้น แต่ละสถานที่มีขนาดและศักยภาพในการรองรับกิจกรรมที่แตกต่างกันไป สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสำนักปฏิบัติธรรมที่ดีว่า ต้องมี

องค์ประกอบเหล่านี้ (Pramaha Wichai, 2008)

1. ความเป็นธรรมชาติในพื้นที่
2. ความร่มรื่นสงบเงียบ
3. การออกแบบพื้นที่เพื่อป้องกันการรบกวนจากกิจกรรมภายนอกพื้นที่
4. ความพอเพียงต่อการรองรับกิจกรรม
5. ความปลอดภัย และ
6. ความสะอาด จากองค์ประกอบข้างต้น มีสถานที่ที่มีศักยภาพในการรองรับกิจกรรมประเภทนี้ได้ อย่างพอเพียงคือ “สวนสาธารณะ” ตัวอย่างเช่น สวนโมกข์กรุงเทพฯ ที่ใช้พื้นที่ภายในสวนสวนวชิรเบญจทัศ หรือสวนรถไฟเป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมทางสมาธิ โดยได้จำลองรูปแบบมาจากสวนโมกข์เดิมซึ่งอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากสวนสาธารณะเป็นสถานที่ที่สามารถพักผ่อนหย่อนใจ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด อีกทั้งยังมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น สามารถรองรับกิจกรรมได้หลากหลาย มีความร่มรื่น เข้าถึงง่าย มีการดูแลรักษาอยู่เสมอ รวมถึงความปลอดภัย

ในอดีตพื้นที่สวนสาธารณะกับกิจกรรมทางสมาธิ ไม่ได้อยู่ในตัวเลือกในการทำกิจกรรมของผู้ที่

เข้ามาใช้บริการ ตามที่ Wangthamkua , (2001) ได้สรุปกิจกรรมจากบันทึกการสำรวจสวนสาธารณะ 9 แห่งในกรุงเทพมหานคร ของนักศึกษาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 5 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่ามีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสวนสาธารณะทั้งสิ้น 10 ประเภท ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียน การแสดง ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ธรรมชาติ สังคม สุขภาพ ออกกำลังกาย อาชีพ และอื่น ๆ (กิจกรรมที่ไม่เข้าหมวดหมู่เช่น เดินผ่านและนั่งสมาธิ เป็นต้น) แต่ในปัจจุบันสวนสาธารณะหลายแห่ง มีการจัดพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมทางสมาธิ ดังเช่น สวนวรรณธรรม

สวนวรรณธรรมเป็นสวนสาธารณะที่มีการออกแบบพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมทางสมาธิโดย

เรียกกิจกรรมลักษณะนี้ว่า กิจกรรมสมาธิในสวน ตั้งอยู่ที่ ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร. 9 ซอย 7 (ประตูลาย) แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ขนาดพื้นที่ 38 ไร่ 3 งาน 46 ตารางวา จัดเป็นสวนสาธารณะระดับชุมชน การเข้าถึง โดยรถส่วนตัว และรถรับจ้างเท่านั้น สวนวรรณธรรมมีการจัดพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมทางสมาธิ (Figure 1, 2) เช่น มีศาลาปฏิบัติธรรม ลานเดินจงกรม ลานธรรมใต้ต้นไม้ใหญ่ ห้องพักค้างคืน เป็นต้น ในการออกแบบพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ต้องอาศัยความสงบเงียบ ในสวนสาธารณะที่มีกิจกรรมหลากหลายและบางกิจกรรมมีการใช้เสียง ต้องคำนึงถึงปัจจัยรอบด้านเพื่อให้สวนได้รับความพึงพอใจจากผู้ใช้

Figure 1 Activies in Wanadham Park

Figure 2 Accommodation in meditation zone of Wanadham Park

การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้สวนวรรณธรรมมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ประเมินความพึงพอใจหลังการใช้บริการของผู้ใช้สวนวรรณธรรมซึ่งเป็นสวนสาธารณะที่มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิอยู่ร่วมกัน
2. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงสวนวรรณธรรม
3. เพื่อใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการออกแบบสวนสาธารณะที่มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิอยู่ร่วมกันในที่อื่น ๆ ต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลด้านการออกแบบสวนวรรณธรรม

- เก็บรวบรวมข้อมูล ด้านวัตถุประสงค์และแนวทางในการออกแบบสวนวรรณธรรมโดยการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ

- วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงพรรณนา

ขั้นที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้งานของผู้ที่เข้ามาใช้บริการสวนวรรณธรรม

ประชากรในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ใช้บริการพื้นที่ส่วนกลางร่วมกับพื้นที่ที่รองรับกิจกรรมทางสมาธิ และ 2. ผู้ที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียว รวมทั้งหมด 614 ตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้ที่เข้ามาใช้บริการพื้นที่ส่วนกลางร่วมกับพื้นที่ที่รองรับกิจกรรมทางสมาธิของสวนวรรณธรรม ปัจจุบันมีประมาณสัปดาห์ละ 200 คน จำนวนผู้เข้ามาใช้บริการต่อเดือนประมาณ 800 คน (Wanadham Park Information Center, 2013) จากจำนวนขนาดประชากรนี้ สามารถหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน

(Akakul, 2000 อ้างถึง Krejcie and Morgan, 1970) เท่ากับ 260 คน ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

1.2 ผู้ที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ส่วนกลางของสวนวรรณธรรมอย่างเดียว ปัจจุบันมีประมาณ 150 คนในวันธรรมดา และ 200 คนในวันหยุดราชการ จำนวนผู้เข้ามาใช้บริการต่อเดือนประมาณ 4,600 คน (ศูนย์บริการข้อมูลสวนวรรณธรรม, 2556) จากจำนวนขนาดประชากรนี้ สามารถหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Akakul, 2000 อ้างถึง Krejcie and Morgan, 1970) เท่ากับ 354 คน ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ใช้พื้นที่ส่วนกลางร่วมกับพื้นที่รองรับกิจกรรมทางสมาธิ 260 คน และผู้ใช้พื้นที่ส่วนกลางอย่างเดียว 354 คน

- เก็บรวบรวมข้อมูลด้านความพึงพอใจจากแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ตอนที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้งานสวนวรรณธรรม เป็นการศึกษาสมมติฐานของความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ที่มีต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสวนวรรณธรรม มีสมมติฐานการวิจัย 8 ประเด็น ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 อายุที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 4 ศาสนาที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 5 อาชีพที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 6 รายได้ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 7 การศึกษาที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

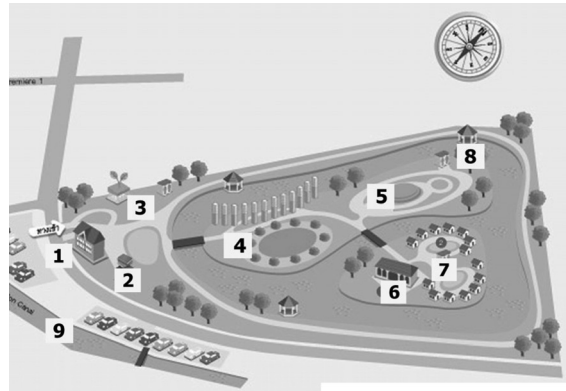
สมมุติฐานที่ 8 ลักษณะที่พักอาศัยที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานที่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2.2 สอบถามความพึงพอใจหลังการใช้งานของผู้ที่เข้ามาใช้บริการสวนวนธรรมเป็นคำถามแบบมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ร่วมกับการบรรยายเชิงพรรณนา การประเมินความพึงพอใจได้

แบ่งกลุ่มผู้ใช้บริการออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ส่วนกลางร่วมกับพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิ และกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียว หัวข้อการประเมินสำหรับพื้นที่ส่วนกลางประกอบด้วย ความปลอดภัย ความสวยงาม ความสะดวกที่ได้รับบริการ การดูแลรักษาที่ดี และการทำงานตามวัตถุประสงค์ในการออกแบบ สำหรับพื้นที่ที่รองรับกิจกรรมทางสมาธิประเมินในหัวข้อ ความปลอดภัย และการใช้บริการ รวมทั้งสิ้น 40 ประเด็นย่อย

ผล

ข้อมูลด้านการออกแบบ จากการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ (Mahakanjana, 2015) (สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2558) พบว่า สวนวนธรรมมีการออกแบบเพื่อมุ่งเน้นให้เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยใช้หลักธรรมของพุทธศาสนาสอดแทรกไว้ในการออกแบบ เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงหลักคำสอนได้ง่าย เช่น หุบเขาแห่งปัญญา และสวนปริศนาธรรม ใช้พรรณไม้ที่อยู่ในเรื่องราวของพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมงานออกแบบให้ไปในแนวทางเดียวกัน การใช้น้ำล้อมรอบส่วนที่เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมทางสมาธิช่วยให้เกิดความสงบเงียบเหมาะแก่การทำกิจกรรม

Figure 3 Plan of Wanadham Park

- (1. Office   2. Library   3. Nursery   4. Dharma Puzzle Garden   5. Valley of Wisdom
6. Dharma Practice Pavilion   7. Accommodation   8. Gazebo   9. Parking Lot)

Source: Office of Public Park (n.d.)

จากการศึกษาสมมติฐานของความสัมพันธ์ที่แตกต่างระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสวนวนธรรม สรุปข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ได้ดังนี้ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส อยู่ในช่วงอายุ 31 – 40 ปี นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน รายได้อยู่ในช่วง 10,001 – 40,000 บาท/เดือน การศึกษาในระดับปริญญาตรีพักอาศัยในทาวน์เฮาส์/บ้านจัดสรร และข้อมูลความพึงพอใจ ผ่านสถิติ t-test และ ANOVA จากสมมติฐานการวิจัยจำนวน 8 ประเด็น มีเพียง 1 ประเด็นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหลังการใช้งานคือปัจจัยด้านการศึกษา

การประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งานจากประเด็นย่อย 40 ประเด็นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คิดเป็น 2.5%
2. ความพึงพอใจระดับมาก 13 ประเด็น คิดเป็น 32.5%
3. ความพึงพอใจระดับปานกลาง 18 ประเด็น คิดเป็น 45%

4. ความพึงพอใจระดับน้อย 8 ประเด็น คิดเป็น 20 %

จากระดับความพึงพอใจข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้ใช้บริการสวนวนธรรมมีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและน้อย จากผลรวมของความพึงพอใจที่ระดับปานกลางและระดับน้อย ที่ 65% ในขณะที่ผลรวมความพึงพอใจระดับมากที่สุดและระดับมาก มีเพียง 37.5% แสดงให้เห็นว่าสวนวนธรรมยังต้องมีการปรับปรุงในหลาย ๆ ด้านในประเด็นที่ได้รับความพึงพอใจระดับปานกลาง และความพึงพอใจระดับน้อย

วิจารณ์

1. ความพึงพอใจระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ความเรียบง่าย

จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ภายในสวนวนธรรมมีความเป็นธรรมชาติ มีการแบ่งพื้นที่ที่ไม่ทำให้กิจกรรมรบกวนกัน ทำให้ผู้ใช้งานในแต่ละส่วนรู้สึกถึงความสงบเงียบ มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการพักผ่อนและการทำกิจกรรมที่ต้องใช้ความสงบเป็น

พิเศษ ตามวัตถุประสงค์หลักที่ผู้ออกแบบได้รับ
นโยบายมา

2. ความพึงพอใจระดับมาก 13 ประเด็น

ความพึงพอใจด้านความปลอดภัย 3
ประเด็น คือ อุปกรณ์การออกกำลังกาย
ทางเข้าออกมีป้อมยามพร้อมเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา
ความปลอดภัย และความปลอดภัยของอุปกรณ์
สนามเด็กเล่น จากการสำรวจพบว่าอุปกรณ์ที่ใช้
ออกกำลังกาย และอุปกรณ์สนามเด็กเล่น อยู่ใน
สภาพที่แข็งแรง มีการดูแลให้ใช้งานได้อยู่เสมอ
รวมถึงมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลเรื่องความปลอดภัย ทำให้
ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจในระดับมาก

ความพึงพอใจด้านความสะดวกที่ได้รับ
บริการและเข้าถึง 2 ประเด็น คือ ความเพียงพอของ
อุปกรณ์ออกกำลังกาย และความเพียงพอของ
เครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น จากการสำรวจพบว่า
สวนวนธรรมมีอุปกรณ์ออกกำลังกาย และอุปกรณ์
สนามเด็กเล่นเพียงพอต่อการใช้งานของผู้ใช้งาน

ความพึงพอใจด้านความสวยงาม 1
ประเด็น คือ ความกลมกลืนของพื้นที่ปฏิบัติธรรม
กับพื้นที่สวนโดยรวม จากการสำรวจพบว่า สวน
วนธรรมมีการออกแบบพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมทาง
สมาธิ กับพื้นที่สวนโดยรวมได้อย่างกลมกลืนกัน
จากการใช้พรรณไม้ที่มีลักษณะและชนิดใกล้เคียง
กัน อาคารสิ่งก่อสร้างเน้นไปทางเรื่องราวทางพุทธ
ศาสนามีความต่อเนื่องกัน

ความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการ 1 ประเด็น
คือ ความสุภาพอ่อนน้อมมีอัธยาศัยที่ดีของ
เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ จากการสำรวจและพูดคุยกับ
เจ้าหน้าที่พบว่า เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยดีคอย
ช่วยเหลือผู้ที่เข้ามาใช้บริการ

ความพึงพอใจต่อการให้บริการ 1
ประเด็น คือ การใช้ประโยชน์ในสวนวนธรรม จาก

การสำรวจผู้ที่เข้ามาใช้บริการสวนวนธรรมมีความ
พึงพอใจต่อการใช้งานด้านการพักผ่อนทางร่างกาย
และจิตใจ

ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการของ
สวนวนธรรมด้านการดูแลรักษาที่ดี 3 ประเด็นคือ
การตัดแต่งพรรณไม้ให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ ความ
สะอาดของสำนักงาน และความสะอาดของอุปกรณ์
ออกกำลังกาย

จากการสำรวจพบว่าสวนวนธรรมมีการ
ดูแลรักษาที่ดี ทำความสะอาด ตัดแต่งพุ่มของต้นไม้
ซ่อมแซมอุปกรณ์ ให้ดูดีน่าใช้งานอยู่เสมอ

ความพึงพอใจด้านการใช้งานตาม
วัตถุประสงค์ในการออกแบบสวนวนธรรม 1
ประเด็น คือ สามารถพักผ่อนหย่อนใจได้อย่าง
เต็มที่ จากการสำรวจพบว่าสวนวนธรรมมีการ
ออกแบบโดยการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน มีการ
ป้องกันการรบกวนกันของกิจกรรม ซึ่งเป็นปัจจัย
สำคัญที่ทำให้ผู้ใช้พื้นที่สามารถพักผ่อนได้อย่าง
เต็มที่ตามวัตถุประสงค์ในการออกแบบ

ความพึงพอใจต่อการออกแบบพื้นที่
สำหรับกิจกรรมทางสมาธิด้านความสะดวกที่ได้รับ
บริการ 1 ประเด็น คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์ที่
ใช้ในกิจกรรมทางสมาธิ จากการสำรวจพื้นที่
กิจกรรมทางสมาธิของผู้ใช้บริการสวนพบว่า
อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เสื่อรองนั่ง, พัดลม, ถังน้ำดื่ม มี
ความเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการสวน
วนธรรม

3. ความพึงพอใจระดับปานกลาง 18 ประเด็น

ความพึงพอใจด้านความปลอดภัย 2
ประเด็นคือ เจ้าหน้าที่ประจำจุดต่าง ๆ เพื่อดูแล
และรับแจ้งเหตุฉุกเฉินและสถานที่สำหรับปฐม
พยาบาลเบื้องต้น จากการสังเกตพบว่า
นอกเหนือจากบริเวณพื้นที่ประตูเข้าออกและ

บริเวณสนามเด็กเล่นซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลแล้ว ในจุดอื่น ๆ มีเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจำนวนน้อย หากเกิดอุบัติเหตุกับผู้ใช้บริการอาจได้รับความช่วยเหลือไม่ทันเวลา

ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบสวนวนธรรมาด้านความสะดวกที่ให้บริการและเข้าถึง 4 ประเด็น คือ ความหลากหลายของกิจกรรมในสวน ความเพียงพอของถังขยะ ผังแสดงเส้นทางในสวนวนธรรมา และความสะดวกในการเดินทางมาสวนวนธรรมา จากการสังเกตพบว่า กิจกรรมที่ทางสวนวนธรรมาจัดขึ้นมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากความจำกัดด้านพื้นที่ และรูปแบบของสวนที่ต้องการให้เป็นสถานที่ที่รองรับกิจกรรมทางสมารถด้วยจึงออกแบบให้มีเฉพาะกิจกรรมที่ใช้กำลังน้อยและไม่ส่งเสียงรบกวนกิจกรรมอื่น ๆ

ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบสวนวนธรรมาด้านความสวยงาม 2 ประเด็นคือ ความร่มรื่น และความเป็นธรรมชาติในพื้นที่ และความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับสภาพแวดล้อมของสวน

จากการสำรวจพบว่าความร่มรื่นภายใน

สวนวนธรรมาค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นสวนที่เพิ่งเปิดใช้งาน ต้นไม้จึงยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และการปลูกต้นไม้ในบางช่วง เช่น ริมทางเดินยังมีน้อย รวมถึงมีอาคารพักขยะที่อยู่ด้านหน้าสวนทำให้ขัดกับสภาพแวดล้อมโดยรวม

ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการของสวนวนธรรมา 2 ประเด็นคือ ความพึงพอใจด้านการจัดระเบียบภายในสวนวนธรรมา และ ความพึงพอใจด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม เช่น ห้องน้ำและถังขยะ จากการสำรวจพบว่า บางพื้นที่มีการจัดการด้านขยะยังไม่ดีพอ มีการกองไว้บริเวณที่จอดรถ (Figure 4) รวมถึงการจัดการเรื่องของห้องน้ำและถังขยะยังไม่เพียงพอกับความต้องการ

ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการของสวนวนธรรมาด้านการดูแลรักษาที่ดี 2 ประเด็น คือ ความสะอาดของห้องน้ำ และความสะอาดภายในสวนวนธรรมาโดยรวม จากการสำรวจพบว่า ห้องน้ำยังขาดการดูแลอย่างทั่วถึงเนื่องมาจากระบบน้ำชำรุดทำให้ไม่สามารถทำความสะอาดได้ทั่วถึง และมีขยะที่ไม่ได้จัดเก็บเนื่องจากจำนวนถังขยะไม่เพียงพอ

Figure 4 Garbages that were put together at the parking area

ความพึงพอใจด้านการใช้งานตามวัตถุประสงค์ในการออกแบบสวนวนธรรมา 2 ประเด็นคือ การรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา และใช้พื้นที่ออกกำลังกายได้อย่างเต็มที่ จากการสำรวจและจากแบบสอบถามพบว่าผู้ใช้สวนบางส่วนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบที่สอดแทรกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ควรมีป้ายบรรยายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบนั้น ๆ เพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจเรื่องราวที่ออกแบบ ในส่วนของพื้นที่ออกกำลังกายที่ไม่สามารถใช้พื้นที่ได้อย่างเต็มที่นั้นเนื่องจากการออกแบบสวนวนธรรมา มีการออกแบบเพื่อรองรับกิจกรรมทางสมาธิ และเพื่อการพักผ่อนที่ใช้กำลังน้อยเป็นหลัก

ความพึงพอใจด้านการออกแบบพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิ แบ่งเป็น

ด้านความปลอดภัย 2 ประเด็น คือ มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดต่าง ๆ เพื่อดูแลและรับแจ้งเหตุฉุกเฉิน และ สถานที่สำหรับปฐมพยาบาลเบื้องต้น จากการสำรวจพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะอยู่ภายนอกพื้นที่ของส่วนทำกิจกรรมทางสมาธิ จะเข้ามาดูแลเฉพาะช่วงเวลาเท่านั้น รวมถึงสถานที่สำหรับปฐมพยาบาลเบื้องต้น ที่อยู่ภายในสำนักงานทำให้ไม่สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุ

ด้านความสะดวกที่ให้บริการ 2 ประเด็นคือ ความเพียงพอของห้องน้ำ และความเพียงพอของถังขยะ จากการสำรวจพบว่าห้องน้ำในพื้นที่ทำกิจกรรมทางสมาธิ ชำรุดหลายห้อง รวมถึง

ถังขยะที่มีจำนวนน้อย ในวันที่มีผู้ทำกิจกรรมทางสมาธิต้องค้างคืนจะมีขยะเป็นจำนวนมากทำให้ขยะล้นเกิดความสกปรก

4. ความพึงพอใจระดับน้อย 8 ประเด็น แบ่งเป็น

- ความพึงพอใจด้านความปลอดภัย 2 ประเด็น คือ ไม่มีมุมอับจุดเปลี่ยวหรือพื้นที่รกภายในสวนหรือที่ติดต่อกับภายนอก และมีแสงสว่างตลอดแนวทางเดินและพื้นที่กิจกรรมเพียงพอ จากการสำรวจพบว่า ภายในสวนวนธรรมา ยังมีพื้นที่ที่อาจเกิดอันตรายได้ เช่น มุมอับในบริเวณเขตติดต่อกับชุมชนแออัดด้านนอก รวมถึงดวงไฟให้แสงสว่างภายในสวนชำรุดเป็นจำนวนมาก

- ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบสวนวนธรรมาด้านความสะดวกที่ให้บริการและเข้าถึง 2 ประเด็นคือ ป้ายบอกทางเข้าถึงสวนวนธรรมาเพียงพอ และป้ายบอกทางเข้าถึงสวนวนธรรมาชัดเจน

จากการสำรวจพบว่า การเข้าถึงสวนวนธรรมาค่อนข้างยาก เนื่องจากป้ายบอกทางมีจำนวนน้อย และชำรุดไม่มีการซ่อมแซม

- ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบสวนวนธรรมาด้านความสวยงาม 1 ประเด็นคือ ความหลากหลายของพรรณไม้ที่ใช้ในพื้นที่

จากการสำรวจพบว่าสวนวนธรรมาขาดความหลากหลายของพรรณไม้ที่มีชนิดหลัก ๆ เพียง 7 ชนิด เช่น ไทร พิกุล ดินเป็ดน้ำ หูกระจง ลีลาวดีและสาละลังกา เป็นต้น

Figure 5 Plants in Wanadham Park

- ความพึงพอใจด้านการออกแบบพื้นที่
สำหรับกิจกรรมทางสมาธิ แบ่งเป็น

ด้านความปลอดภัย 2 ประเด็นคือ มีแสง
สว่างตลอดแนวทางเดินและพื้นที่กิจกรรมเพียงพอ
และ ไม่มีมูมอับ จุดเปลี่ยว หรือพื้นที่รกภายในพื้นที่
หรือที่ติดต่อกับภายนอก จากการสำรวจพบว่า
หลอดไฟตามริมทางเกิดชำรุดหลายแห่ง เสี่ยงต่อ
การเกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้งาน
ในตอนกลางคืน รวมถึงมีพื้นที่รกและเปลี่ยวบริเวณ
หลังที่พังก้างคิง

ด้านความสะดวกที่ให้บริการ 1 ประเด็น
คือ สภาพห้องน้ำอยู่ในสภาพดีไม่ชำรุด

จากการสำรวจพบว่าห้องน้ำหลายห้องน้ำ
ไม่ไหล

สรุป

ผลการประเมินความพึงพอใจ การประเมิน
ความพึงพอใจหลังการใช้งานสวนวรรณธรรมจาก
ประเด็นย่อย 40 ประเด็นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คิด
เป็น 2.5%
2. ความพึงพอใจระดับมาก 13 ประเด็น คิดเป็น
32.5%

3. ความพึงพอใจระดับปานกลาง 18 ประเด็น คิด
เป็น 45%

4. ความพึงพอใจระดับน้อย 8 ประเด็น คิดเป็น
20%

ข้อเสนอแนะสำหรับสวนวรรณธรรม กรุงเทพมหานคร

1. เพิ่มจำนวนป้ายบอกทาง
2. ซ่อมแซมป้ายบอกทางที่ชำรุดให้อยู่ใน
สภาพสมบูรณ์
3. เพิ่มแสงสว่างบริเวณทางเดินและ
บริเวณภายในสวนวรรณธรรมเพื่อให้
ผู้ใช้งานมีความปลอดภัย
4. บำรุงรักษาห้องน้ำให้อยู่ในสภาพ
พร้อมใช้งาน เนื่องจากชำรุดเป็น
จำนวนมากโดยเฉพาะในส่วนของที่พังก้างคิง
ของผู้ที่มาทำกิจกรรมทางสมาธิ
5. ควรเพิ่มความหลากหลายด้านพรรณ
ไม้และเพิ่มร่มเงาภายในสวนวรรณธรรม
โดยเลือกใช้พรรณไม้ที่เจริญเติบโตเร็ว

6. ควรเพิ่มกิจกรรมการออกกำลังกายที่มีการรบกวนกิจกรรมอื่นน้อย เช่น เรือถีบ, ปั่นจักรยาน หรือ ลานเปตอง
7. เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราบริเวณจุดเสี่ยงอื่น ๆ นอกเหนือจากบริเวณทางเข้า
8. ควรมีป้ายบรรยายเกี่ยวกับความหมายของงานออกแบบในแต่ละจุดว่าต้องการสื่อถึงอะไรเพื่อให้ผู้ใช้สวนที่มีความแตกต่างในประสบการณ์ที่พบเจอได้เข้าใจ

จากการสังเกตการใช้งาน และศึกษาผังบริเวณของสวนวนธรรม ทำให้เห็นถึง จุดเด่นและจุดด้อยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ กับการออกแบบสวนสาธารณะที่มีการจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางสมาธิอยู่ร่วมกันในที่อื่น ๆ ดังนี้

จุดเด่น

- สวนวนธรรมมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนชัดเจน โดยแยกพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมทางสมาธิ กับ พื้นที่ส่วนกลางออกจากกันโดยใช้คลองซึ่งเป็นเสมือนกำแพง ที่ช่วยป้องกันทั้งการรบกวนจากกิจกรรมภายนอก และยังช่วยในเรื่องความปลอดภัย

- มีอาคารถาวรสำหรับรองรับการทำกิจกรรมทางสมาธิ ซึ่งสามารถทำกิจกรรมได้ตลอดทุกฤดู

- มีอาคารพักผ่อน สำหรับการทำกิจกรรมทางสมาธิที่ต้องใช้เวลานาน

จุดด้อย

- สวนวนธรรม มีผู้ที่นับถือศาสนาอื่นเข้ามาใช้บริการค่อนข้างมากเนื่องจากมีความพร้อมทางด้านสถานที่ และ ชุมชนโดยรอบมีผู้นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่จำนวนมาก จากการสังเกต

และสอบถามการทำกิจกรรมของผู้ที่นับถือศาสนาอื่นไม่สะดวกต่อการทำกิจกรรมเท่าที่ควร เนื่องจากลักษณะการออกแบบที่ส่งเสริมเฉพาะศาสนาพุทธ ดังนั้นการออกแบบสวนสาธารณะในลักษณะนี้ ในที่อื่น ๆ ควรมีการสำรวจ กลุ่มผู้ใช้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการออกแบบ

ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยในอนาคต

- จากการศึกษาพบว่ามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในสวนวนธรรมค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นเพราะพื้นที่ค่อนข้างจำกัด และเป็นสวนที่เกี่ยวกับกิจกรรมกิจกรรมทางสมาธิ ซึ่งต้องการความสงบ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ประเด็นที่ควรศึกษาคือ ศึกษาความเหมาะสมและประเภทของกิจกรรมที่ไม่รบกวนกับกิจกรรมในสวนสาธารณะ

- จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาเพิ่มเติมคือ ปัจจัยใดที่ส่งผลทำให้ผู้ใช้สวนเข้าใช้บริการสวนวนธรรม เนื่องจากสวนวนธรรมเข้าถึงค่อนข้างยากและมาด้วยรถส่วนตัวเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- Akakul, T. 2000. Research Methodology in Behavioral Sciences and Social Sciences. Ubon Ratchathani Rajabhat University. (in Thai)
- Mahakanjana, P. 2015. Architect, Senior professional level. Interview. 8 July 2015. (in Thai)
- Office of Public Park, BMA. n.d. Available source: <http://www.office.bangkok.go.th/publicpark>, 15 March, 2014. (in Thai)

Phramaha Wichai Yatijayo (Rithwirule). 2008. A Study on Wat Nak Development to be a Meditation Institute According to Buddhist Scripture. Graduate School, Mahachulalongkorn - rajavidyalai University. (in Thai)

Provincial Thailand Dharma Retreat Corrdination Center. 2009. Available source: www.sptcenter.org, 4 April, 2012. (in Thai)

Wanadham Park Information Center. 2013. Publication. (in Thai)

Wangthamkua, M. 2001. Landscape Environment and Users' Behavior in Community Parks. Undergraduate Thesis. Faculty of Achitecture, Department of Landscape Achitecture, Chulalongkorn University. (in Thai)